

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Capitularia Regvm Francorum

Additae sunt Marculfi monachi & aliorum formulae veteres, & Notae
doctissimorum virorum

Baluze, Etienne

Parisiis, 1677

XXXVII. Apud Tusiacum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-22974

ad Dei voluntatem & sanctæ Ecclesiæ atque istius Christianitatis defensionem & nostram communem salutem & pacem obtinendam & defendendam in omnibus, quantum Deus auxilium præstare dignatus fuerit, parati semper & in omnibus sumus.

ET POST HÆC OMNIA LECTA.
CAP. I.

Monemus fidelitatem vestram ut hæc firmiter observetis, & semper sicut Dei & nostri dilecti fideles parati sitis ut si necessitas nobis evenierit aut contra paganos aut contra quoscunque alios, ut statim quando unicuique nuntius venerit, aut nobis necesse audierit, sine ulla dilatione hostiliter preparatus in Dei & nostrum servitium ad communem & utilitatem possit movere & certissimè nobis occurrere. Et volumus & expressè mandamus ut quicumque istis temporibus castella & firmitates & huiusmodi sine nostro verbo fecerunt, Kaledis Augusti omnes tales firmitates disfactas habeant: quia vicini & circumstantes exinde multas deprædationes & impedimenta sustinent. Et qui eas disfacere non voluerint, Comites in quorum comitatibus factæ sunt, eas disfaciant. Et

si aliquis eis contradixerit, ad tempus nobis notum facere curent. Qui si hoc, sicut mandamus, adimplere neglexerint, sciant quia, sicut in istis capitulis & capitularibus prædecessorum nostrorum continetur, tales Comites quæremus & in illorum comitatibus constituemus qui nostrum mandatum facere velint & possint.

II.

Et qui interpellatus est ut hic aliquam causam debeat desinire, hic iter usquequo diffinita sit ratio de qua interpellatus habetur. Et qui pro sua causa hic demorandi habet necessitatem, & ipse nobiscum stare poterit quantum ei necessitas fuerit. Sed & vassalli nostri cum tantis hominibus sicut eis commoditas fuerit, nobiscum remaneant, & nobiscum pergant.

III.

Vos autem alij, sed & ipsi qui nobiscum remanebunt, in eundo, & in patria remanendo, & ad nos redeundo, pacem à nobis communiter confirmatam servantes, ite cum Dei & nostra gratia. Et Deus nobis concedat ut citò & per plures annos sani & leti nos invicem videamus, & de Dei super nos misericordia & gratia gaudeamus.

TITVLVS XXXVII

Apud Tusiacum.

HÆC QUÆ SEQUUNTUR CAPITVLA MISIT

Domnus Rex Karolus in Burgundiam, exequenda per Gauslenum & Fulconem & per VV altarium & Lantvinum, de Tusiaco, anno incarnationis dominicæ DCCCLXV.

IN nomine sanctæ & individue Trinitatis. Karolus gratia Dei Rex omnibus Episcopis, Abbatibus, Abbatissis, Comitibus, & vassillis nostris, seu cunctis Dei & nostris fidelibus in regno Burgundiæ consistentibus salutem. Volumus & expressè præcipimus ut in his quæ subjecta sunt exequendis, & in aliis quæ ad Dei voluntatem & sanctæ Ecclesiæ statum atque ad nostram fidelitatem & ad nostrum honorem ac ad regni soliditatem necnon ad commune fidelium nostrorum salvamentum pertinent, unusquisque secundum quod suo ordini & suæ personæ competit, istis Missis nostris obedientes & adjuutores in omnibus existatis.

CAP. I.

VT sicut nostri infideles & communes contrarij nostri se invicem con-

firmaverunt ad nostram contrarietatem ut nullus de his quæ consideraverint suum parem discooperiat vel prodatur, neque ad

illa quæ adimplere volunt dimittat, ita fideles nostri se confirmet ad Dei voluntatem & nostram fidelitatem, & ad honorem & sanctæ Ecclesiæ statum, & regni utilitatem, & illorum commune adiutorium & salvamentum. Et nullus fidelium nostrorum cuiuscunque infideli nostro quocunque modo se conjungat, aut in aliquo saveat, vel in quacunque causa, in qua illum impedire potuerit, illi parcat, nisi statim ad fidelitatem nostram se convertere voluerit. Et si pro certo cognoscere potuerit qui contra istud capitulum fecerit, non nobis celet. Et si aliquis audierit quod pari suo fideli nostro necessitas evenerit aut evnire debeat ad resistendum infideli nostro, non expectet ut illi hoc mandetur, sed statim sit præparatus, sicut Dei fidelis & noster, ad suam parem in nostra fidelitate adjuvandum, & quantum potuerit pergere festinet.

II.

Vt omnes qui fidelitatem nobis adhuc promissam non habent, fidelitatem nobis promittant, sicut in Capitulis avi & patris nostri continetur.

III.

Vt qui fidelitatem nobis promiserunt, & post illud sacramentum ad infideles nostros in nostrum damnum se conjunxerunt, proprietates illorum in nostrum indominitatum recipiatur, donec ipsi per dejustiores in nostram præsentiam veniant.

IV.

Vt nullus infidelium nostrorum, qui liberi homines sunt, in nostro regno immorari vel proprietatem habere permittatur, nisi fidelitatem nobis promiserit, & noster aut nostri fidelis homo deveniat.

V.

Vt illæ traditiones injustæ, & à nostris antecessoribus atque à nobis prohibita, quæ factæ sunt aut mulieribus aut matribus aut quibuscunque personis, ut liberius ipsi traditores nostram infidelitatem perficere possint, aut ut justitiam in comitatibus non reddant, tanquam factæ non fuerint, pro nihilo habeantur. Et sicut ipsi ipsos alodes in sua manu tenuissent, ita de ipsis alodibus fiat. Et si nec ita ad fidelitatem nostram aut ad justitiam reddendam adduci potuerint, ipsi alodes in nostrum dominicatum recipiantur, & certa illorum descriptio nobis adportetur. Ipsi autem infideles nostri in nostro regno locum habere non permittantur. Similiter & de commendationibus quarumlibet fa-

Tom. II.

cultatum vel pecuniarum fiat. Et si ad casam Dei aliquid commendatum habent, ipse Episcopus vel rector Ecclesiæ, ubi commendatæ sunt, aut illis præsentialiter in præsentia Missorum nostrorum reddant qui eas commendaverunt, aut coram Missis nostris sigillentur, & sub sigillo custodiantur, donec ipsi veniant qui eas commendaverunt & coram Missis nostris illas recipiant, & perinde distringantur ut ad fidelitatem nostram & ad pacem Ecclesiæ ac regni revertantur.

VI.

Vt de injustis commutationibus quæ ad casas Dei factæ sunt sine regia auctoritate Missi nostri inquirent, & eas dissolvant, sicut in Capitularibus avi & patris nostri continetur. Et si mortua manus vel præceptum regum super eas interjacet, describantur diligenter atque fideliter qualiter factæ sunt, & nobis Missi nostri renuntient; & signatis ipsis præceptis, sicut lex Romana præcipit, ad nostram præsentiam deferri faciant, sicut in Capitularibus progenitorum nostrorum continetur.

VII.

Quia, ut comperimus, plures nobis petierunt alodes, & petentes parum, plus inde acceperunt, volumus ut Missi nostri hoc diligenter inquirent & describant, & ipsos homines cum præceptis ad nostram præsentiam venire faciant.

VIII.

Vt Missi nostri de omnibus censibus vel paraveredis quos Franci homines ad regiam potestatem exsolvere debent inquirent, & ubi per neglectum dimissum est, exsolvi faciant, & diligenter de singulis comitatibus cuncta describant, & nobis renuntient. Similiter & de terris censalibus, & de rebus ad casas Dei traditis, unde census ad partem Regis exivit antiquitus. Et si aliquis aliquam auctoritatem regiam inde ostenderit, ad nostram præsentiam ipsam auctoritatem deferri faciant.

IX.

Vt Missi nostri de locis ad claustra Canonicorum vel monachorum, ubi necesse fuerit, nostra auctoritate exequantur sicut in Capitularibus avi & patris nostri continetur.

X.

Vt de nonis & decimis ad casas Dei reddendis Missi nostri exequantur sicut in præfatis Capitularibus continetur.

XI.

Vt de uno manso ad Ecclesiam dato

N ij

1. 83. nullus census, neque caballi pastus, à senioribus de Presbyteris requiratur, sicut in præfato Capitulari continetur. Sed neque de terrulis ac vincolis pro loco sepulture ad easdem Ecclesias datis, neque de decimis, sicut in canonibus & in præfatis Capitularibus continetur. Et ubi inventum fuerit à Missis nostris quòd seniores sine conscientia Episcoporum Presbyteros de Ecclesiis eiciunt vel in Ecclesiis statuunt, Missi nostri sicut in præfatis Capitularibus continetur inde faciant. Et Episcopi de Clericis hominum nostrorum ita faciant sicut in eisdem Capitularibus continetur.

X I I.

Vt Missi nostri iustitias, quantum temporis qualitas permiserit, omnibus indigentibus faciant, & quod modò pro qualitate vel brevitate temporis facere non potuerint, Comitibus commendent ut tempore congruo eis legem & iustitiam faciant. Et in suis memorialibus adnotent de quibus Comitibus commendaverunt, ut si iterum illi homines se reclamaverint quòd iustitiam habere non potuerunt, nos ipsi investigemus, & decernamus quare hoc ipsi Comites dimiserunt.

X I I I.

Vt si infideles nostri se adunaverint ad devastationem regni nostri, fideles nostri, tam Episcopi, quam Abbates, & Comites, & Abbatissarum homines, sed & ipsi Comites, ac vassi nostri, seu ceteri quique fideles Dei ac nostri de uno missatico se in unum adunare procurent. Et Missi nostri de ipso missatico providentiam habeant qualiter unusquisque Episcopus, vel Abbas, seu Abbatissa, cum omni plenitudine & necessario hostili apparatu & ad tempus suos homines illuc transmiserit cum guntfanonario qui de suis paribus cum Missis nostris rationem habeat, & qualiter ipsi Comites & vassi nostri seu ceteri quique Dei fideles ad hoc occurrerint, nobis scripto renuntient. Et si de uno missatico ad hoc prævalere non potuerint, ad alium missaticum celeriter Missos suos dirigant, & omnes, sicut prædiximus, de alio missatico ad illos qui indigent præparati occurrant. Et si illi duo missatici ad hoc non suffecerint, nobis ad tempus hoc mandent, qualiter aut per nos, aut per filium nostrum, au sicut viderimus, eis necessarium solatium transmittamus, quate-

nus in regno nostro nullus noster infidelis vel contrarius locum nocendi habeat.

X I V.

Vt quia, sicut audivimus, quidam in domibus suis resident quandiu pacem habere possunt, & cum necessitas venit, dicunt se in nostrum venire servitium, nolimus ut aliquis de his qui in illa terra manent, & eam contra inimicos nostros defendere debent, deinceps hanc occasionem habeat. Sed cum necessitas fuerit, sicut prædiximus, ad Missos nostros & ad pares suos occurrant. Et si nos eum specialiter ad nos venire mandaverimus, aut ipse nobis necessariam causam de nostra fidelitate nuntiare voluerit, plenitudinem hominum suorum illic ad nostram fidelitatem exsequendam dimittat, & Missis nostris vel paribus suis hoc notum faciat. Aliter autem in nullam partem de illa terra pergat nisi cum communi consilio vel commendatione Missorum nostrorum aut reliquorum fidelium nostrorum qui illam terram defendere debent. Et Missi nostri cum Episcopis & Comitibus ac vassis nostris, qui super aquas commanent, per quas infideles nostri ad regnum nostrum transcurrunt, ordinent qualiter illæ naves custodiantur, ne infideles nostri ad regnum nostrum devastandum transire possint. Et per cujus neglectum ipsæ naves postea bene custoditæ non fuerint, nobis renuntietur, ut nos decernamus qualiter de illo contemptore præcepti nostri quasi de proditore patriæ agi debeat.

X V.

Vt si Missi nostri talem causam in illa terra invenerint quam ad debitum finem nec per ista capitula nec per capitula progenitorum nostrorum neque per legalia capitula perducere possint, nobis rationaliter & veraciter remandare procurent, ut nos illis remandemus qualiter inde agere debeant.

X V I.

Vt ministri Comitum in unoquoque comitatu dispensam Missorum nostrorum, à quibuscumque dari debet, recipiant, sicut in tractoria nostra continetur, & ipsi ministerialibus Missorum nostrorum eam reddant. Missi autem nostri provideant ne pro hac occasione inde ministri Comitum amplius, nisi quantum in tractoria nostra continetur, inde exigant.

Anno incarnationis dominice DCCCLXV. XI. Kalend. Martij hæc quæ sequuntur
Hludowicus & Karolus Reges in Tusiaco villa populo adnuntiaverunt.

Sicut vos & plures alios audisse credimus, jam secundo & tertio in isto tempore convenire insimul proposuimus: sed variis occupationibus præpedientibus, hoc usque modo implere nequivimus. Nunc quia, Deo gratias, insimul convenimus, volumus vos scire quoniam ad nullius deceptionem vel condemnationem neque pro ulla indebita cupiditate insimul convenimus. Propter quæ autem, excepto debito ac fraterno desiderio ut nos invicem dilectione mutua videremus, noster conventus fuerit, vobis nota facere volumus, & quæ Deo placita & nobis ac fidelibus nostris salubria & proficua sunt, unà cum Dei adjutorio & vestro ac ceterorum communium fidelium nostrorum consilio & auxilio tenere immutabiliter & augere utiliter volumus.

CAP. I.

PRimo nostras & sanctæ Dei Ecclesiæ ac regni nobis commissi necessitates fraternè & sincera mente ad invicem exposuimus.

I I.

Illa quæ nuper cum fidelium nostrorum consilio apud Confluentes inter nos confirmata fuerunt, diligenter rememoravimus, quæ inviolabiliter adjuvante Domino conservabimus.

I I I.

Sicut Deus hoc in corde nostro videt, volumus & vos scire quoniam de corde puro & conscientia bona & fide non ficta adunati id est unanimes effecti sumus, quantum ipse dederit à quo est omne datum optimum & omne donum perfectum, ad Dei voluntatem & nostrum communem honorem & salvamentum & ad sanctæ Dei Ecclesiæ statum & sacerdotum ac fervorum ejus debitum honorem & vigorem ac regni nobis à Deo commissi soliditatem restituendam & conservandam; ut Ecclesia & regnum, quod Deus in manus progenitorum nostrorum adunavit, & nobis misericordia sua commisit, in nostro tempore necessariam defensionem & tuitionem & honorem atque soliditatem habeat.

I V.

Quoniam, sicut dicit sancta scriptura, qui suorum & maximè domesticorum curam non habet, fidem negavit, & est infideli deterior, consideravimus & confirmavimus in fide nostra inter nos de uxoris & filiis nostris, qui ita fideliter nobis subditi & obedientes fuerint sicut filij pa-

tribus & suis senioribus esse debent, ut unusquisque nostrum alterius filios sicut proprios in vera dilectione habeat; & qui superstes de nobis alteri fuerit, illius qui decesserit uxori & filiis, sicut inter nos convenit, debitum & necessarium adjutorium præstet & fidem conservet.

V.

Consideravimus & statuimus ut communes fideles nostri, quorum consilio & auxilio sanctam Dei Ecclesiam & regnum nobis commissum gubernare debemus, debitum honorem & salvamentum habeant, & ipsi ad Dei voluntatem & ad nostrum debitum honorem & vigorem & salvamentum, & ad sanctæ Dei Ecclesiæ statum, & ad regni soliditatem & defensionem, qualiter populus in regno nostro legem & justitiam & pacem ac tranquillitatem habeat, de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta, fideli consilio & auxilio nobis sint in omnibus adjutores. Et si aliquis, quod absit, ab hoc deviare tentaverit, unanimiter ut ad hoc redeat illum convertere decertemus. Et si ad hoc reduci non potuerit, unanimiter studeamus ut vel sibi soli noceat, & contra hoc quod salubriter conservare debemus, non possit damnabiliter agere. Et omnes, tam nobis amici, quàm & contrarij, certissimum teneant quoniam qui contra quemlibet nostrum quiddam adversi machinatus vel molitus fuerit, apud alium locum familiaritatis & amicitie non habebit.

V I.

Vos scitis qualiter nepos noster Hlotharius per suam juventutem & per levium hominum consensum & hortamentum, & etiam per eorum favorem qui illum salva-

re debuerant, fecit & facit contra illam legem quam Deus primò in paradiso primis hominibus dedit, & quam in evangelio per præsentiam carnis cum hominibus habitans renovavit & confirmavit, quæ ad omnes homines pertinet qui secundum Deum legitimo utuntur conjugio. unde & universalis Ecclesia Dei pulsatur, & sacerdotes sunt dehonoriati, & populus Christianus sicut de mali morbi contagio est maculatus. Propterea quod Deus dixit, *Diliges proximum tuum sicut teipsum*, & sicut scriptum est, *Ipse os nostrum & caro nostra est*, & Ecclesia nobis & illi commissa & regnum unum est, & populus ac Christianitas una est, consideravimus ut ad illum Missos nostros mittamus, & ei tale

consilium mandemus qualiter & ipse coram Deo salvus & coram sæculo honoratus esse valeat, & Ecclesia & regnum, quod illi ad salvationem commissum est, solidum esse possit, & populus Dei salvus sit, & legem ac iustitiam & pacem ac tranquillitatem habeat.

VII.

Quia etiam ipse suos Missos ad nos transmisit quasi consilium querens, per nostros Missos, & de his unde nobis mandavit, quantum nobis Dominus dedit, ei verum & sincerum consilium remandamus, & talem voluntatem nostram esse erga eum sicut vobis dicimus, illi per eisdem Missos nostros mandamus.

TITVLVS XXXVIII.

Apud Compendium.

CAPITVLA KAROLI REGIS IN COMPENDIO

facta anno regni eius xxviii. Indictione xv.

CAP. I.

VT Missi nostri per civitates & singula monasteria tam Canonicorum quam monachorum sive sanctimonialium, una cum Episcopo parrochia uniuscujusque in qua consistunt, cum consilio etiam & consensu ipsius qui locum retinet, vitam ibi degentium & conversationem inquirent, & ubi necesse est corrigant, & ubi defunt, congruas officinas construere jubent, & ubi sunt factæ, & per negligentiam sunt destructæ, instaurari præcipiant, & victum, ac potum, & vestitum, atque cetera necessaria, pro qualitate & possibilitate loci & inhabitantium necessitate ordinent, & hospitalitatem supervenientium hospitem, & receptionem pauperum ibidem disponant & ordinent. Ecclesiæ quoque luminaria & ornatum debitum ordinent, & thesaurum, ac vestimenta, seu libros diligenter inbrevient, & breves nobis reportent. Inbrevient etiam quid uniuscujusque Ecclesiarum prælatus, quando prælationem Ecclesiæ suscepit, ibi invenit, & quid modò exinde ibi minùs sit, vel quid & quantum sit superadditum. Quid etiam Nortmannis per nostram

commendationem sive sine nostra commendatione datum sit, quidve relictum, vel quid à quoquam in eleemosyna datum. Numerum etiam Canonicorum & monachorum sive sanctimonialium uniuscujusque loci describant, & nobis referant, ut secundum qualitatem & quantitatem loci, cum consilio Episcoporum & fidelium nostrorum, ubi minor numerus fuerit, nostra auctoritate addamus; ubi verò indictione prælatorum superfuerit, ad mensuram redigamus. Inquirent quoque quot tempore avi nostri Karoli & Domni genitoris nostri Hudouici unoquoque in loco fuerint, & quot modò sint; & ubi loca à Nortmannis sive à quibuslibet aliis destructa sunt & penitus adnullata, quot ibi nunc propter paucitatem rerum & devastationem eorundem constituti vel ordinari possint, ut inde cum consensu fidelium nostrorum ordinemus quid de cetero agendum sit. Et qualiter abbatiarum prælati, & in locis sacris inhabitantes, de his quæ Missi nostri præceperunt obedierint, nobis diligentissimè & capitulatim referatur.

II.

Vt Missi nostri diligenter investigent per singulas parrochias, simul cum Episcopo,